

gog kraja. Prenosi se nežno u svet koji sama stvara: negde daleko, u nekoj velikoj vodi, gde žive ovakve velike ribe, sa snažnim perajama, ostrim i uvек u pokretu, lebdе ona, Dada, i niko je više ne dodiruje, niko čak od ovih bića koja krču oko nje i ne pokušava da je zaplaši, čini joj se, u stvari oseća, da svi oni imaju želju, isto kao i ona, da večno izvijaju svoje telo u žitkoj, pokretljivoj vodi, prozirnoj, punoj sunca, da ga izvijaју do prijalnog zamora i da uranjaju sve dublje, kako bi se vratilo nekakav san koji treba da bude sanjan.

Ferko i njegova starica svakim danom postaju sve stariji. Teže se kreću, i ona svoje tajne, polako, se češće predaje nemoj ribi na trgu, gde provodi vreme između raspaljene igre vojnika i lenjih jutarnjih šetnji.

Ali vreme i Dadina igra na pločniku kao da su jedna davno pripremljena zamka za njeno telo. Grudi nekad hoće da se svojim vrhovima dotaknu nemogućih predela izvan njenog sveta, lica vojnika pretvaraju se u najbržu vrtešku u kojoj su dani raznobojne zadihane svetiljke. Pokatkad joj se učini da im krade svetlost, zatvara oči i duboko zaranja u ravnodušnost iz koje je prene poneka senka, dodir, ili ružan san kojeg želi da se oslobodi. Vreme se uvija oko njenih bedara i čini joj se bezumno, podmuklo, vreme zrnja, vreme tajni u njenoj utrobi iz koje kao da palca skrivena težnja nečeg ogromnog i snažnog, izvan nje.

— Prokleta Dada — govori starica i klima glavom. — A govorila sam ti mnogo puta da paziš!

Dada skriva svoje lice, jer joj se čini da iz njega svakog časa može poteći osmeh koji će uništiti staricu. Htela bi da joj objasni, ali iz njenog grla, sasvim tiho, klizi jedna uplašena reč. Ta se reč uvija kao glista na suncu, suši se i postaje besmislena, a treba da bude opravdanje, treba da bude zaštita životu koji nastaje u njenom dubokom telu.

— Vojnici! Vojnici su ti bili potrebni! Baš ovi govori... Govorila sam ja njemu — starica pokazuje glavom na gluvog starca, koji još uvek glupo posmatra nadimane Dadinog tela i na uglovima usana nosi zadovoljstvo pomešano sa ironijom. — još one prve noći, kada su bili tu, govorila sam mu da ćeš ti jednog dana nositi... njihovu... njihovu...
Starica, zašćnuta, odmahuje rukom i čini se kao da u tom trenutku plače, spušta glavu.

Dada na svom pačcu drži malu žutu bubamaru, i tako bi u ovom trenutku želela da zapeva onu davnu pesmu, koju je naučila pre ovog rata: „Leti, leti, bubamaro... ako nećeš leteti, ja ću tebe...“ Ali bubica kao da oseća Dadinu nemogućnost, sama silizne sa njenog prsta i u kratkom letu nestaje u travi koja je visoka i već pomalo zardala od avgustovskog sunca.

Jesen se obručava niz padinu i nosi miris bresaka. Dadina krv se polako pretaje u daleko vreme. Vreme se poigrava lišćem i satire mu zardaće usne. Poljubac je toliko lep i sarov da se u selidbi ptica ispod stamnatih streja u isto vreme kriju radost i tuga. Na poljima je ostao Dadin pogled bez svile. Razapet u očekivanju, bez straha i ludo željan. Onda prskaju plodovi i na njima se hvata sladak sok, kao kap suze. Dada je zrelja za jedan život.

— To malo štene! — govori starac i ne obazire se na Dadinu lažnu ljutnju, hvata ručice devojčice i stavlja ih na svoje ogrubele usne. Plač kao da u njegovim gluvim usima ipak nećim odzvanja. — No, no, što me tako mrziš, lepi moj...
Starica ga blago gura i uzima devojčicu u naručje.

— Uplašićes je! Za tebe je vuk a ne dete, da se igraš njime! Skloni se...
Jednog dana. Nedaleko od trga, dok je Dada posmatrala kako košava nosi suvo lišće po trotoaru, dva vojnika s puškama uhvatila su je za ruke. Povede je čući. Ona, prvi put, osećajući pravi strah od vojnika. Njihova tamna lica i pokreti sasvim ravnodušni prema njenom telu, iznenadiše je za trenutak. Pomislila na dete. Ono je bilo u Ferkovoj kućici. Još uvek nije mogla da veruje da se to baš sa njom događa. Uvedoše je u malu sobicu, gde je pod bio prijav i mirisao na vlagu. Čovečuljak u uniformi izide iz jedne druge sobe i uputi se Dadi.

— Tako. Ti si ta bolesna!
Nije ga odmah razumela. Pogled joj je bio sasvim otvoren. Uprti u oči čovečuljka, sitne i zelene.

— Zarazila si nam vojsku i sada tako bezobrazno gledaš.
Ona pusti oči na pod.

I Dadu osudiše.
Devojčica, s vremenom na vreme otvori oči, i sluša huck košave u krošnjama čući pred kućom. Onda joj se plač raznosi po uglovima kolibe a starica samo klima glavom. Ferko luta gradom i molbi boga da Dadu što pre puste, jer će dete umreti od gladi. Obilazi stražara pred zgradom u kojoj su zatvorili Dadu. Oteraše ga.
— Spavaj — govori starica i stoji detetu kraj glave, — kad zaspis doći će Dada i dobićeš mleka. Probudiće te ona kad dođe, ne brini, misli ona na tebe, ona te je želela više od svih. Spavaj... a kad se ona vrati... buji... buji... ba ji...
Sitnim očima dete radozno upire u staričinu suvo lice i, kao da u tom trenutku sve shvata, čuti. Čutanje stariću nagoni na plač. Dade nema već peti dan. Hoće li Dada jednom doći?

Ferku se odjednom učini, dok je posmatrao dete, da se te male truke sve više pretvaraju u nepokretne grane koje iz ko zna kog razloga leže na belom jastuku. Plač je sve slabiji, a telo se sve više izdužuje i dobija žućkastu boju. Dugo zuri Ferko u to malo nepomično telo i želi da se sve ovo jednom završi. Da nestane očekivanja, i nije siguran da li sada još uvek on i starica očekuju Dadu ili nešto drugo, što treba da naide u ovu sobu kako bi prestala ova neodređena zbuđenost od umiranja deteta. Starica uzima bocu i pokušava da nahrani dete. Niz ljubičasti obraz malog lica razlivaju se mlazevi kraljevog mleka, nepotrebni i u obliku potočića koji se odlivaju u beznađe. Najzad se oboje umiriše. Kasno shvatiše da je dete bolesno, veoma bolesno, i kad to otkriše, brzo se pomiriše sa očekivanjem da se dete zauvek prestane svojin već sasvim isušanim telom kretati na jastuku.

I ta prokleta kiša, misli Ferko dok posmatra tavanicu sa koje se otkidaju kapi vode i padaju na uzglavije deteta.

— Dok ne počne da pada ne možeš nikako saznati gde prokišnjava.

Sklanjaju dete sa tog mesta u drugi ugao sobe. I ono je sada u potumraku, daleko od malog prozora na čijim se oknima hvataju krupne kapi pa izobličavaju sve predmete napolju, oduzimaju im stvarni oblik i pretvaraju ih u čudna priviđenja. Starica stavlja veliki lonac, onaj isti u koji je one dve velike ribe stavljala pre toliko meseci, stavlja ga na pod, ispod tavanice gde prokišnjava. Kapi kao da se veselo spuštaju, bubnjaju po dnu lonca, jedna za drugom, ispunjavaju prostor bubnjanjem, zvukom koji začas unosi tihu radost pa onda beskrainu tugu sjedinjenu sa cviljenjem deteta. Čutanje iz dana u dan postaje sve dublje. Ferkovo lice je pokrila neka mrka boja ispod koje se oseća staračka ravnodušnost, zasićenost prizorima, i neprobajnost za sve što bi i za trenutak razbudio njegov osećajni svet. Sve dublje zalazi u nekakav potisnut iz kojeg, kada se sasvim razbudi, luta očima tišinom koja ga okružava. On ne čuje udaranje kapi u okno prozora. Posmatra samo njihov klizak doticaj sa staklom i slivanje ka dnu sa vandske strane. Starica, da bi mu nešto rekla, mora snažno vikati, no njoj izgleda svakim danom ponestaje i volje i snage kojima bi to jedva pokretno telo i taj tajanstveni mozak naterala da zajedno s njom učestvuje u ovom malom svetu gde je dete već drugi dan zatvorenihi očiju, plavih kapaka, i nepomično u grudima iz kojih se samo ponekad zabuje da tamo još postoji život.

I dete je najzad umrlo. Iz očiju starica nije potekla suza, jer veoma malo suza ostaje starcima. Vešto i smireno, starica je pokopala dete. Za njom je išao Ferko i, posmatrajuci umireno nebo kasne jeseni, razmišljao nešto što zaista nimalo nije bilo u ovom vremenom. Posmatrao je opustela polja i svojim zgrčenim plućima udisao prijatan vazduh. To kao da je odjednom živnuo u njemu. Postao je razgovoran. I dok je starica svečano čitala zadržavajući se sa groblja, on je kraj nje pričao o polju. Zasadice sa one strane kućice, tamo gde je sada zemlja omekšana i gde je sasušen korov, zasadice na proleće mlad zelen luk, prošle godine ga nisu imali, i nešto rotkvice, graška, a možda čak i jagoda, onih pravih jagoda, čiji je miris sasvim različit od divjih, koje sada rastu. I ukus im je sasvim različit od ovog, a čini mu se da su i krupnije.

Vreme se Dadi, kada su je pusili, učini kao ogroman nož. Sećivo mu je klizilo i polako zasećalo prostor kojim se kretala. Sve je bilo ispresecano, i iz velikih posekova isticala je praznina ispunjena mirisima zime. A mirisi zime su čudno obavljali sve predmete kojih se doticala, kao da je žele odbiti od sebe. Tamne mrle na njenom telu, od susnežice, modre, na nekim mestima zelene i razgranate u žilicama, brzo su postale njena trajna zapaćenost. Pretvarala se polako u senku koja svojim mrvšavim telom podseća na nešto što je sakriveno duboko, kao bol. Suludi Dadin smeh, kada bi je zima ophvala na trgu a svet pretvarala u besmisleno magličastu zaravan, isprva je plašio ljude; ukivao im se u misli, nosili su ga u sebi neko vreme udružujući ga sa grozom, onda ga ispuštali i polako se navikavali na njene šetnje gradom za vreme kojih je izgovarala neke čudne reči. Nekad su te reči bivale toliko jasne i snažno bezobrazne da su od nje morali okretati glavu, jer, široka Dadina usta sa požutelim zubima, na sasvim izduženom i prijavom licu sa koga su bore davoljski zračile neku pakost i jad u isto vreme, kao da su u tim trenucima otkivali jedan deo njihovih samih, kao da Dadina bolest može preći, zaraziti, i isto tako izagnati iz njih, na površinu, ono što Dada svojim suludim kretanjima i svojim razvezanim mislima više ne krije.
Zima je prošla ali je Dada ostala luda. Očekivala je proleće u polju i trčala za vojnicima koji su je plašili isto kao i deca. Pokušavali su da je se na neki način oslobode kada im je bezobrazno nudila svoje sasušene grudi, iztakane žilicama plavim od zime i razgranatim po celom telu. Bili su zbuñeni njenom promenom i kao po nekom zakonu uvek prećutkivali pitanje: šta se to njoj dogodilo?

... i sumrak Dadu polako poistovećuje sa pločnikom i kaldrmom pred njim. Poneki noćni prolaznik, kad prolazi Dadinim mestom na trgu, obilazi je, plašeći se da ga iznenada ne dodirne svojim prijavnim rukama. Jer od njenog dodira, oseća, struji telom mrak, Judilo, smrt čak...
Voleo sam jedno drvo koje se patilo i gasilo
Negde na severu
Uništavao sam laste
I cveću izdavao naredjenja
Verovao sam tetka Ani
Sve dok nije potpuno poludela
Sada ona hoće da meri vreme
Pomoću svoje zablude
Ja joj kažem svet je još zelen
Svet je još zelen tetka Ana
Ona meni kaže
Svet je od nekih kristala
Svet je od nekih kristala
TAKO NESTO ZAPEVA
IZ SNA SU MOG DIVLJE ZVERI IZLAZILE
Sad peva praznina naivno i čudno
Kako se proteće setilo da dođe usred zime
Kako ludo zavoleh sebe
Jer znam da me više nema
Moj pas laje na svezde
Kiseonik mi se u plućima rasprskava
Ne umem više da govorim
Ne umem ni da pevam
ZAUŠTAVITE MI SRCE POČEĆU DA SE BOJIM
SAZNANJA DA SAM SVUDA PRISUTAN
bunar u išćezloj šumi

ZORAN MILIĆ

0-74807811 W

rekvijem za tetka anu

Evo nas u tunelu evo nas u tunelu
Ciji jedan kraj dodiruje drugi
Drugi mu se kraj završava
Na tetka Aninom krilu
A sa obe strane je noć
I ona se mojim imenom završava

Na jednoj strani su veliki tuneli
U kojima ptica svija gnezno
Na drugoj strani je ljubav
Koja se tragično završava
A sa svih strana stižu se reči
Digneš pogled dolina
Orao zaboden krilom u zemlju
Na smrt osuđuje slabijeg od sebe miša

SRUŠILO SE BRDO ZMIJE SU OSTALE
GOLE POD VEDRIM NEBOM
Moje boga što im ja nisam oganj
Ali kad me uhvati ono moje
Ludilo — napisacu ja drugo brdo

EVO NAS U TUNELU EVO NAS U TUNELU
CIIJI JEDAN KRAJ DODIRUJE DRUGI
Drugi mu se kraj završava
Na tetka Aninom krilu
A sa obe strane je noć
I ona se mojim imenom završava

Sedam anđela ima u tetka Aninjoj sobi
Sedam anđela tetka Ana šta to znači
Svaki veruje u svoju budućnost
Svakome je lažna besmrtnost maklonjena
Sedam malih zveri uperenih u nebo
Sedam pokojnika bez srca

Prvi je načinjen tako
Da se smeje devojčama
Drugi je načinjen
Tako da zlatne jabuke baca
Treći i četvrti bez očiju
Peti veruje u svoju prošlost
Šesti zna šta tetka Ana radi.
Seđmi joj se udvara

Sedam anđela ima u tetka Aninjoj sobi
Sedam anđela tetka Ana šta to znači

10-74810639 W
počecu da se bojim saznanja
da sam svuda prisutan

Voleo sam jedno drvo koje se patilo i gasilo
Negde na severu
Uništavao sam laste
I cveću izdavao naredjenja
Verovao sam tetka Ani
Sve dok nije potpuno poludela

Sada ona hoće da meri vreme
Pomoću svoje zablude
Ja joj kažem svet je još zelen
Svet je još zelen tetka Ana
Ona meni kaže
Svet je od nekih kristala
Svet je od nekih kristala

TAKO NESTO ZAPEVA
IZ SNA SU MOG DIVLJE ZVERI IZLAZILE
Sad peva praznina naivno i čudno
Kako se proteće setilo da dođe usred zime
Kako ludo zavoleh sebe
Jer znam da me više nema

Moj pas laje na svezde
Kiseonik mi se u plućima rasprskava
Ne umem više da govorim
Ne umem ni da pevam
ZAUŠTAVITE MI SRCE POČEĆU DA SE BOJIM
SAZNANJA DA SAM SVUDA PRISUTAN

10-74811339 W
bunar u išćezloj šumi

Te večeri jedan u kući umre
Zapregosmo smuku u kola
Krenusmo preko polja
Iz polja u daljine

Veliko crno kljuse
Čeljustima zemlju grize
Kopitama nebo kopa
Stigosmo do večeri

Vadimo kamen
Zakopavamo kosti
Otvaramo zemlju
Sadimo jorgovane

Zaklanjamo se od vetra
Zaklanjamo se od sunca
Šta znaš šta sve
Može da se dogodi